

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 471/2021-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Ondrejom Brlášom, advokátom, Štefánikova 9, Nitra, proti postupu Okresného súdu Nitra v konaní sp. zn. 15Cpr/2/2013 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Nitra v konaní sp. zn. 15Cpr/2/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Nitra **prikazuje** v konaní sp. zn. 15Cpr/2/2013 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **2 500 eur**, ktoré **je** Okresný súd Nitra **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Nitra **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **691,34 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. apríla 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v pracovnoprávnom spore. Okrem toho žiada, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal konať bez zbytočných prietáhov a priznal mu finančné zadost'učinenie 5 000 eur.

II.

2. Sťažovateľ sa žalobou zo 6. februára 2013 na okresnom súde domáhanie určenia neplatnosti výpovede z pracovného pomeru z októbra 2012 a z toho dôsledku aj náhrady mzdy, ktorej výšku v priebehu konania vzhľadom na plynutie času priebežne zvyšoval. Prvé pojednávanie vo veci bolo 16. apríla 2013. Po zamietnutí návrhu na prerušenie konania sa ďalšie pojednávanie konalo 3. apríla 2014, pričom spis bol následne predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na prerušenie konania. Ďalšie pojednávanie bolo nariadené na 16. október 2014, no bolo odročené na 18. december 2014 a následne na 10. február 2015. Po predložení mzdových listov sťažovateľom 3. marca 2015 bolo uznesením z 30. novembra 2015 nariadené znalecké dokazovanie na určenie výšky náhrady mzdy. Znalecký posudok bol súdu predložený 26. mája 2016, a to s podrobným výpočtom priemerného zárobku sťažovateľa za jednotlivé mesiace. Tomu nasledovalo pojednávanie 28. júla 2016 a 16. augusta 2016, ktoré bolo odročené na vyhlásenie rozsudku. Rozsudkom z 13. septembra 2016 bola žaloba sčasti o určenie neplatnosti výpovede zamietnutá a konanie sčasti o náhradu mzdy bolo zastavené, a to z dôvodu, že zároveň prebiehalo konanie zhodných strán o neplatnosť skoršej výpovede žalovaného z pracovného pomeru sťažovateľa. V tejto súvislosti treba uviesť, že i vo vzťahu k tomuto konaniu okresného súdu bolo nálezom ústavného súdu č. k. I. ÚS 77/2018-60 z 25. júna 2018 vyslovené porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

3. Proti prvému rozsudku okresného súdu zo septembra 2016 podal sťažovateľ odvolanie, ktoré po oprave chýb v rozsudku bolo krajskému súdu predložené až 13. novembra 2017. Krajský súd uznesením zo 7. februára 2018 rozsudok okresného súdu zrušil. Okresný súd ďalej postupoval tak, že nariadil pojednávania na 27. apríl 2018 a 25. máj 2018. Na pojednávaní 1. júna 2018 okresný súd rozhodol medzitimným rozsudkom tak, že výpoveď je neplatná, pracovný pomer sťažovateľa trvá a o náhrade mzdy bude rozhodnuté konečným rozsudkom. Proti tomuto druhému rozsudku okresného súdu podal žalovaný odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol rozsudkom z 30. apríla 2019 tak, že ho sčasti potvrdil, no zmenil v tom, že od žalovaného nemožno spravodlivo požadovať, aby sťažovateľa ďalej zamestnával. Proti tomuto rozsudku podali obe strany v júli 2019 dovolania, ktoré boli najvyššiemu súdu predložené 22. júna 2020.

4. Sťažovateľ prietahy v postupe okresného súdu namietal už v roku 2016 sťažnosťou predsedovi súdu, pričom vybavenie predsedom okresného súdu namietal u predsedu krajského súdu. V dôsledku sťažnosti ministerstvu spravodlivosti bola vec sťažovateľa pravidelne od roku 2016 správou súdu sledovaná. Na podnet sťažovateľa porušenie jeho základných práv v konaní konštatovala aj verejná ochrankyňa práv.

III.

5. Sťažovateľ namieta celkovú dĺžku konania, pričom porušenie svojich práv identifikuje v nesústreďenom postupe okresného súdu, v zdĺhavom rozhodovaní o prerušení konania v roku 2013, v zrušení prvého rozsudku okresného súdu a vo viacerých obdobiach krátkodobej

nečinnosti okresného súdu. To má podľa sťažovateľa za následok, že dosiaľ nie je rozhodnuté o jeho nároku na náhradu mzdy v dôsledku neplatného skončenia pracovného pomeru.

6. Okresný súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril tak, že podľa rozpisu jednotlivých úkonov konal priebežne. Podľa okresného súdu si sťažovateľ rovnaký nárok uplatnil aj v inom konaní na okresnom súde a tejto skoršej žalobe bolo právoplatne čiastočne vyhovené. Tým, že spis sa nachádza na najvyššom súde, nie je možné vyjadriť sa, či ide o totožný nárok. Ak by tomu tak bolo, tvrdenie sťažovateľa o existenčných problémoch považuje za zavádzajúce. V závere uviedol, že súdne oddelenie je neprímerane zaťažené, má problémy s jeho personálnym obsadením a v priebehu konania došlo k zmene sudcu, ktorému je vec pridelená.

7. Sťažovateľ sa s vyjadrením okresného súdu nestotožnil. Osobitne poukázal na to, že v inom konaní mu bola z dôvodu neplatnosti inej výpovede, danej mu ešte v roku 2010, priznaná náhrada mzdy do konca roka 2012 a v prevyšujúcej časti bola zamietnutá s tým, že o tomto nároku sa má rozhodnúť v namietanom konaní.

IV.

8. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

9. V správaní sťažovateľa nebolo zistené nič, čo by s ohľadom na celkovú dĺžku konania významne vplývalo na prietahy v konaní. Vec sťažovateľa je zo skutkového a právneho hľadiska zložitejšia na posúdenie, keďže sa nekoná len o neplatnosť výpovede z pracovného pomeru, ale aj o nárok na náhradu mzdy. Okrem toho namietanému konaniu predchádza ďalšie konanie na okresnom súde, v ktorom sa rieši otázka platnosti skoršej výpovede z pracovného pomeru sťažovateľa. Tieto okolnosti viedli k tomu, že okresný súd po podaní žaloby nariadil viacero pojednávaní, na ktorých sa namiesto zistenia sporných skutočností zdĺhavo a nadbytočne zaoberal otázkou rozhodovania o návrhu na prerušenie konania, pričom túto otázku znova, no podľa krajského súdu vyriešil nesprávne, keď v rozsudku zo septembra 2016 konanie sčasti o náhradu mzdy zastavil.

10. Okrem toho určenie základu nároku na náhradu mzdy vyžaduje použitie § 79 ods. 2 Zákonníka práce s tým, že výpočet jednotlivých mesačných čiastok náhrady mzdy si vyžaduje zložitejšie výpočty a zisťovanie súboru skutkových okolností, ktoré boli aj medzi stranami konania sporné s tým, že okresný súd túto činnosť, na ktorú nie je vždy nevyhnutné ustanovenie znalca, vyriešil nariadením znaleckého dokazovania. Napriek tomu tieto zložitejšie skutkové rozpory nebol schopný vyriešiť ani do vydania medzitýmneho rozsudku z júna 2018. V tomto postupe okresného súdu treba identifikovať jeho nesústredený postup. Medzitýmny rozsudok, ktorým sa rieši základ nároku, má z pohľadu efektívneho vedenia konania význam vtedy, ak k jeho vydaniu dôjde na začiatku konania, a nie po uplynutí viac ako piatich rokov od podania žaloby, ako tomu bolo v prípade sťažovateľa. To platí osobitne aj preto, že k vydaniu medzitýmneho rozsudku došlo až potom, ako okresný súd na výšku náhrady mzdy nariadil v roku 2015 znalecké dokazovanie,

no následne prvým rozsudkom zo septembra 2016 konanie sčasti o náhradu mzdy zastavil. Rozumne nemožno vysvetliť ani postup okresného súdu v tom aspekte, že napriek tomu, že nariadil znalecké dokazovanie na určenie výšky nároku sťažovateľa, následne po podaní znaleckého posudku žalobu o neplatnosť výpovede, teda v základe nároku, zamietol. Neefektívnosť rozhodovania okresného súdu v konečnom dôsledku možno identifikovať aj v postupe, ktorý nasledoval predloženiu prvého odvolania sťažovateľa krajskému súdu, ku ktorému došlo až v novembri 2017, teda po viac ako roku od prvého rozsudku okresného súdu, čo bolo spôsobené nevyhnutnou opravou chýb v rozsudku zo septembra 2016. Obdobný prieťah sa v postupe okresného súdu zopakoval v súvislosti s predložením dovolaní podaných v júli 2019, ktoré boli najvyššiemu súdu predložené až v júni 2020.

11. Celkovo možno postup okresného súdu hodnotiť ako nesústreďený a neefektívny. Rozhodovanie pracovnoprávneho sporu je nepochybne zložité, no vyžaduje si sústreďený postup osobitne v prípade, ak prebieha viacero konaní medzi tými istými účastníkmi pracovnoprávneho vzťahu. V tomto okresný súd zlyhal, čoho dôkazom je i to, že aj vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti sa nevie vyjadriť k tomu, či vo dvoch na ňom prebiehajúcich konaniach sú uplatnené totožné nároky. Okresný súd vlastne uvádza, že doteraz od roku 2013 nemá vyriešenú otázku litispendencie.

12. Zistený nesystematický prístup k riešeniu pracovných sporov nie je výnimkou. To vedie k tomu, že pracovnoprávne spory sú možno až prehnane vnímané ako spory, v ktorých nemožno očakávať skoré rozhodnutie. Ako je však zrejmé z priebehu namietaného konania, často ide o následok nesústreďeného až chaotického prístupu, čo v prípade sťažovateľa vedie k tomu, že jeho spor trvá skoro desaťročie. Takýto stav je však neprípustný, keďže v citlivej pracovnoprávnej veci procesný postup okresného súdu nesmeroval k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa. Preto bolo podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyhovené a vyslovené, že postupom okresného súdu boli porušené sťažovateľom uvedené základné práva.

13. Vzhľadom na to, že v spore sťažovateľa nie je právoplatne rozhodnuté, bolo okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázané, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov. V tejto súvislosti treba odpovedať na otázku okresného súdu, ktorý uviedol, že prípadný príkaz konať vo veci by splniť nemohol, keďže vec sa nachádza na najvyššom súde. Okresný súd si vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti opakovane, keďže skôr mu táto otázka ústavným súdom zodpovedaná nebola, kladie otázku priority jeho alebo dovolacieho konania, keď v súčasnom štádiu má najvyšší súd rozhodovať o dovolaniach a zároveň okresný súd o náhrade mzdy. K tomu treba uviesť, súčasný stav bol zapríčinený postupom okresnom súdu, a to jeho dekoncentrovaným konaním. Na okresnom súde od roku 2010 a 2013 prebiehajú dve konania zhodných strán: žalujúceho zamestnanca a žalovaného zamestnávateľa, ktoré sa týkajú neplatností dvoch výpovedí a s tým spojených nárokov na náhradu mzdy, pričom v čase začatia druhého konania nebolo právoplatne rozhodnuté o nárokoch sťažovateľa z prvého konania. Absenciou koncentrácie v dôsledku nespojovania týchto dvoch vecí do jedného konania sa okresný súd vystavil zbytočným otázkam vzťahu právoplatných rozhodnutí v týchto veciach. Rovnakého pochybenia sa okresný súd dopustil, keď v roku 2018 rozhodol celkom zbytočne len medzitýmym rozsudkom. Okresný súd sa teda domáha odpovede na otázku, či ak je spis predložený najvyššiemu súdu na dovolanie, naďalej dochádza k porušovaniu základných práv sťažovateľa, keď nie je rozhodnuté o jeho nároku na náhradu mzdy. Na túto otázku sa inak ako kladne odpovedať nedá, keďže sťažovateľ je stále v stave právnej neistoty o tom, za aké obdobie a v akej výške mu bude priznaný nárok na náhradu

mzdy. Ako tento stav právnej neistoty okresný súd odstráni, je však na okresnom súde, ktorý vzhľadom na mieru spornosti nárokov strán celkom určite pri vydaní medzitýmneho rozsudku nemohol očakávať, že právoplatné vyriešenie otázky neplatnosti výpovede a otázky, či pracovný pomer sťažovateľa trvá, vyrieši aj otázku obdobia, za ktoré bude mať sťažovateľ nárok na náhradu mzdy. To je spôsobené tým, že rozsudok okresného súdu z júna 2018 po jeho zmene rozsudkom krajského súdu z apríla 2019 vlastne ani medzitýmny rozsudkom nie je, keďže sťažovateľovi na základe § 79 ods. 1 Zákonníka práce odpovedá len na to, že jeho pracovný pomer aj napriek neplatnej výpovedi netrvá. No na strane druhej mu však vôbec neodpovedá na základ jeho nároku na náhradu mzdy, keďže z jeho výroku nemožno dospieť k tomu, za aké obdobie by sťažovateľ mal mať nárok na náhradu mzdy. Okresný súd už v rozsudku z júna 2018 mal a mohol riešiť otázky vyplývajúce z použitia § 79 ods. 2 Zákonníka práce na vzťah sťažovateľa a žalovaného. To celkom opomenul, a preto ani jeho rozsudok z júna 2018 túto otázku medzitýmne jednoznačne nerieši, keďže vôbec nenaznačuje, ako sa okresný súd vysporiada s § 79 ods. 2 Zákonníka práce, a to s osobitým ohľadom na to, že riešil aj nárok z iného neplatného skončenia pracovného vzťahu v predchádzajúcom konaní. Okresnému súdu okrem administratívnej ťažkosti, keďže spis v kopírovateľnej papierovej forme sa nachádza na najvyššom súde, nebráni v tom, aby o otázke náhrady mzdy konal.

14. S prihliadnutím na doterajšiu celkovú dĺžku konania na okresnom súde, správanie sťažovateľa, význam sporu pre sťažovateľa a postup súdu ústavný súd sťažovateľovi priznal podľa čl. 127 ods. 3 ústavy finančné zadosťučinenie 2 500 eur a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovel. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Tak je to aj v tomto prípade, v ktorom rozhodujúcim faktorom pri zistení porušenia základných práv sťažovateľa bola hrubo nesústreďená činnosť okresného súdu, ktorá viedla k tomu, že o nároku sťažovateľa, v ktorom možno právoplatné rozhodnutie očakávať v priebehu troch či štyroch rokov, nie je rozhodnuté ani takmer po desaťročí od podania žaloby. V tejto súvislosti neobstoja tvrdenia okresného súdu o jeho zaťaženi, keďže systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom zmarenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (II. ÚS 481/2017). V konečnom dôsledku k prietahom došlo nie kvôli tomu, že by okresný súd neurobil vo veci sťažovateľa dostatok úkonov, ale to, že jeho úkony neboli dostatočne kvalitné a sústreďené.

V.

15. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje to, aby mu okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli právnym zastúpením. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti, vyjadrenie 3 x 181,17 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky

(3 x 10,87 eur) predstavuje 576,12 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 115,22 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2022

Peter Straka
predseda senátu